

Az 1956-os forradalom és szabadságharc leverése

1953-ra a magyar gazdaságban súlyos zavarok léptek fel. A tervezett 50%-os emelkedés helyett a lakosság életszínvonala csökkent, a félelem és kiábrándulás légköre uralkodott el az országban. Meghalt Sztálin, ezek után a szovjet vezetés helyreállította diplomáciai kapcsolatait, belpolitikai enyhülés következett be. A kommunista rendszer stabilitása és a szovjet tábor megtartása bizonyos korrekciókat igényelt. 1953 júniusában ezért hívták Moszkvába a Rákosi, Gerő, Nagy Imre és Hegedűs András vezette magyar pártdelegációt, s eddigi politikájuk felülvizsgálására szólították fel őket. Rákosi Mátyás elmozdították a kormány éléről, Nagy Imre megkapta miniszterelnöki kinevezését. Az 1956-os forradalom Magyarország népének a sztálinista diktatúra elleni forradalma és a szovjet megszállás ellen folytatott szabadságharca, amely a 20. századi magyar történelem egyik legmeghatározóbb eseménye volt. A budapesti diákoknak az egyetemekről kiinduló békés tüntetésével kezdődött 1956. október 23-án, és a fegyveres felkelők ellenállásának felmorzsolásával fejeződött be Csepelen november 11-én.

A harcokban a titkosítás alól 1993-ban feloldott statisztikai adatok szerint 2652 magyar és 720 szovjet állampolgár esett el. A forradalom következményeként kb. negyedmillió magyar hagyta el az országot, nyugatra menekülve.

Szerettem volna szemtanúk, az eseményeket átélők beszámolóiból „újraalkotni” magamban a történeteket.

Bencsica Klára: Októberi Emlék

„Az utcán sárga faleveleket kavar a szél, s én mint minden októberben, gyönyörködve csodálom a napsugártól bearanyozott színes fákat és emlékezem! - Akkor is, 49 évvel ezelőtt ragyogó napsütés volt október 23-án.

Reggel kilenc óra lehetett, hogy leszálltam a Kálvin téren az autóbusról. A Múzeum- körútra siettem, hogy aznapi bevásárlásomat elkezdjem a Keravill üzletben. Kezdő anyagbeszerző voltam a Radelkisz Híradástechnikai Szövetkezetnél. Kitűnő állás volt, mert mellette elvégezhettem az esti technikumot. Esti iskolába jártam, mert nem rég szabadultam a Fiatalkorúak Fogházából és más tanulási lehetőségem nem volt.

Egyszóval, a Múzeum körúton mentem és gyönyörködtem az őszi színekben, mikor a fákra ragasztva piros-fehér-zöld keretes plakátokra lettem figyelmes, s megdöbbenem mikor

olvastam: lehetséges lenne, a diákság követeléseit 16 pontban, itt az utcán? Hallottunk már az Irodalmi Újság forradalmi hangú cikkeiről, a Műegyetemen tartott gyűlésről, de itt a pontok követeléseit olvasni, megrázó élmény volt akkor.

Az üzletbe érve az eredeti vásárlásom mellett, kötöző, elektromos zsinórokat is kértem, piros, fehér, zöldet, hogy kokárdát készítek belőle. Itt tudtam meg, hogy a Petőfi szobornál az egyetemisták tüntetést szerveznek és Sinkovits Imre szavalni fog. A Ferenciek terén felhívtam az udvarlómát, későbbi férjemet, hogy mi készül a városban. Ő lebeszélte arról, hogy odamenjek, "ki tudja hová fajulhat" felkiáltással.

Visszatérve az irodába azzal fogadtak, hogy a Bem szobornál is lesz tüntetés három órákor. Mire odaértünk, már hatalmas tömeg gyűlt össze. Bessenyei Ferenc színművész szavalta a Nemzeti Dalt és a Szózatot. A szobor mögötti kaszárnya ablakából a katonák magyar zászlót lengettek ki, de már a lyukas zászlót.

Akkor realizáltam, hogy ez a tüntetés nem mindennapi lesz..."

Pilinszky János írása

„Hétköznapi és ünnep: kölcsönös megtermékenyítői egymásnak. Az egyik nemcsak mértéke a másiknak, de emelője is. [...] Szürkesége a hétköznapiaknak: talán legmértőbb színe az igazi áldozatnak. Az út pora a vándorok palástja. Isten a legszürkébbért adja majd a legszebb ünneplőt cserébe.”

Kisvarsányi Éva-Visszaemlékezés 56-ra

„Azon a verőfényes őszi napon szokás szerint reggel 9-re bementem az egyetemre, ahol az Eötvös Lóránd Tudományegyetem harmadéves geológus hallgatója voltam. Ironikus módon, éppen marxizmus-leninizmus óra lett volna, ami kötelező tárgy volt mindenkinek. Évfolyamtársaim izgatottan közölték, hogy a mai napon minden óra elmarad, mert délután az egyetemi ifjúság tüntetésére megyünk.”

Tóth Bálint: Vigyázatok az éjszakára

Vigyázatok az éjszakára!

öldöklő karddal jár az angyal,
s jaj a háznak, mit megjelöltek
véres sávval, véres csillaggal!

Jaj, akinek ma szíve néma,
s nem koldul fájón fel a vészre,
kiben a perc lármája él csak,
nem századok harangverése.

Jaj, ki kaján örömben gázol,
fegyvert fogva önvére ellen,
s hahotás szájjal lakomázik
az országot rejtő tetemben.

S ezerszer jaj vezéreinknek,
villám ver rájuk bosszuló fényt,
viharban zajduló falkájuk
tépi szét őket farkasokként.

S elmúlnak, mint tábortűz füstje,
mint őszi lombok vörössége,
elszélednek, ponyváról pelyva,
a szétmarkoló nyári szélben.
Vigyázzatok! Nagy öldöklés lesz!
Nem én teszem és nem a másik.
A bosszúálló angyal kardja
Űzi őket a pusztulásig.

Fülöp Sylvester Ágnes-50 Év Távlataból – Egy budapesti diáklány emlékei

„Rendes tanítási nap volt, keddi órarenddel. 1956.október 23-át írtam a füzetembe.

Édesanyám reggel említette, hogy közelgő születésnapomra meghívhatom a barátnőimet, így délután, hazafelé a suliból, ezen gondolkoztam. Tanulószobás lévén, délután négy óra után indultam haza Budára, Pestről, az Izabella utcából. A körúton még nem láttam semmi rendkívülit. A 6-os villamos ugyanolyan tömött volt, mint máskor. A Nyugati pályaudvarnál azonban leállt a forgalom. A járdán, az úttesten emberek siettek a Margit híd irányába. Gyalog folytattam utam a Duna felé. A tömeg egyre nőtt, az emberek izgatott hangon beszéltek. Amikor a Vígszínházig értem, már olyan sokan voltunk, hogy majdnem lehetetlen

volt Buda felé haladni. A Margit hídon teljes szélességében zárt sorokban hatalmas tömeg jött Pest felé- Kossuth nótákat énekeltek, nemzetiszínű zászlók lengtek a szélben. “A Bem szobortól jövünk” – hallottam. A Jászai Mari tér egyik házának felső emeletén a balkonon kis óvodás gyermekek és nevelőnők kicsi, maguk készítette nemzeti színű zászlókkal integettek vidáman. A tömeg tapsolt, éljenzett. Istenem mi történik? Pillanatok alatt elfelejtettem a szülinapi terveket.

Tizenöt évesen nem sokat foglalkoztam a politikával, napi eseményekkel. Nem értettem, s elővigyázatra intett a kisiskolás koromtól otthon megtanult “vigyázz ne mondj sehol, senkinek semmit, mert édesapádat elvihetik” szülői intése. De itt, most, valami hatalmas és más dolog történik- éreztem, s azt, hogy én is részévé válok ennek az eseménynek!”

Átlagos napnak indult. Senki sem hitte, hogy ez nem egy egyszerű tüntetés lesz. Az október 23-i budapesti tömegtüntetés a kommunista pártvezetés ellenséges reakciója és a fegyvertelen tömegre leadott véres sortűz következtében még aznap éjjel fegyveres felkeléssé nőtt. Ez a kormány bukásához, a szovjet csapatok visszavonulásához, majd a többpártrendszer visszaállításához és az ország demokratikus átalakulásának megkezdéséhez vezetett. Az esemény így folytatódott tovább:

Bencsica Klára: Októberi emlék, folytatás

„...a tömeg elindult a Margit hídon a Parlamenthez, addigra már a munkások is csatlakoztak a tüntetőkhöz. Száz és százezer ember ment a hídon, köztük menve, a Himnuszt énekelve értettem meg, hogy egy történelmi pillanatnak vagyok a tanúja és ezért a pillanattért érdemes volt élni!

Mire a parlamenthez értünk a tömeg még nagyobbra nőtt. Sok órás várakozás után, teljesen besötétedett és valaki újságból fáklyát gyújtott, majd a többiek is követték. Száz és ezer fáklyás magyar állt a sötétben, és Nagy Imrét követelte, hogy megjelenjen.

Végre Nagy Imre kijött a Parlament erkélyére, és így kezdte beszédét: **Elvtársak!** A tömegben hangos morgás volt rá a válasz!

Majd beszédével csillapítani akarta az embereket (menjenek haza békében) de a kedélyeket ez nem nyugtatta meg. A tömeg két csoportra oszlott: volt, aki a Bródy Sándor utcába ment a Rádióhoz, mások a Hősök terére ledönteni a Sztálin szobrot. Mi a Rádióhoz mentünk; már a Múzeum körúton nagy tömeg fogadott. A végén, a Múzeum kertben álltunk meg és vártuk a diákokat, hogy sikerül-e bemondani a 16 pontot a rádióba”

Majd melegebb lett a helyzet..

„Elmúlt már talán 11 óra is, mikor az első lövéseket meghallottuk, majd egy egész sorozatot. Egyre „melegebb” lett a helyzet, a Múzeum kertben az embereken pánik tört ki, hiszen a fegyvertelen diákokra lőnek az ÁVÓ- sok (egy montreali ismerősömnek a feleségét is itt lőtték le). A hazafias lelkesedésnek máris áldozatai vannak. Váratlanul, a Múzeum körútra teherautókkal katonák érkeztek, fegyvereket hoztak a felkelőknek! Leírhatatlan volt a reakció, többen sírtak! ”A katonaság mellettünk van, hihetetlen!”

A tűzharc viszont erősödött és a tömeg szaladni kezdett a Múzeum-kert távoli sarkába.

Alig vettük észre, hogy átáztunk a hideg őszi esőben, mely már órák óta szemerkélt...

Úgy döntöttünk, hogy a Múzeum kávéházba megyünk egy kávéra, mert egész nap alig ettünk és halálos fáradtak is voltunk. A kávéház zsúfolva volt. Itt láttam utoljára Szabó Sándor színművészt, aki szintén kávézott. Mi is állva ittuk meg kávénkat. A villamosok már rég nem jártak, ideje volt hazagyalogolni.

Még egyszer körülnéztem a feldúlt Múzeum-körúton és valahogy úgy tűnt, hogy évek teltek el reggel óta, mikor az őszi színeket csodáltam!

Azóta, minden októberben erre a napra emlékezem, mikor a természet újra felölti színes köntösét. Egy napra, ami megváltozatta a történelmet és mindannyiunk életét!”

Rengetem beszámolót olvastam. Egyszerűen beszippantott a téma. Olvasni, elképzelni és szinte átélni ezeket az események mehökkentő élmény. Mindenki másként élte át:

Vörös Katalin - De a gyerekeknek legalább lesz jövőjük...

„Eszembe jutott, amikor 1956-ban az orosz tankok Mosonmagyaróváron a háztömb körül monoton dübörgéssel szántották az aszfaltot, apám, hazajöve munkából szól anyámnak, "Ibi, csomagolj a gyerekeknek, megyünk nyugatra!" "Lajos, megőrültél? Három gyerekkel, nyelvtudás és használható szakma nélkül, mit fogunk csinálni?"- jött anyám válasza. "Nem érdekel, én már úgyis kétkezi munkásként fogok meghalni, de a gyerekeknek legalább lesz jövőjük." Mi gyerekek, 15, 13, 11-évesen, megértettük, miről volt szó. Apánk, amiért nem volt hajlandó belépni a kommunista pártba, 35 évi tanítói munka után útkaparó, romeltakarító, vagonrakodó munkásként kereste meg kenyerünket.

Így is történt. Utunk Amerikába vezetett, ahol senki és semmi nem akadályozott abban, hogy azzá ne legyünk, amivé akarunk. Csak egy kis munkába, kintartásba került. Ő pedig gyári munkásként ment nyugdíjba és halt meg.

Emlékek tömkelege tör elő, nemcsak bennem, hanem az 56-os nemzedék minden tagjában.

Néhány nappal ezelőtt felkeresett az itteni Magyar Mérnökök, Tudósok és Műszakiak Baráti Társaságának képviselője, hogy felkérjen, vegyek részt a Berkeley megemlékezés szervezésében.

A University of Kalifornia át Berkeley szépen kivette részét menekült diákok megsegítésében. Több mint 120 fiatalnak biztosított tanulási lehetőséget, többnyire tudós, mérnöki szakon, akik mind sikeres építői lettek az amerikai gazdasági életnek. Berkeley indíttatásukra hálával gondolnak, ezért tartunk itt is egy megemlékezést, colloquium formában. El szeretnénk mondani a mostani diákoknak, hogy 1956-ban hasonló korú fiatalok készek voltak meghalni azokért az eszmékért, amelyeket itt Amerikában természetesnek vehetünk.”

Kányádi Sándor: Holtomig ismeretlen

Mennyit egy maroknyi víz,
mennyit egy vonalnyi rajz
arcodból fölvilanthat;
holtomig ismeretlent
siratok, ha siratlak.

Olykor talán a málló
faldarab nyomán sejlő
véletlen-formált arc vagy;
holtomig ismeretlent
siratok, ha siratlak.

Máskor talán egy árnyék,
fű-, fa-, vagy virág-játék,
az is rád hasonlíthat;
holtomig ismeretlent
siratok, ha siratlak.

Földből és őszi égből,
talán fiam szeméből
naponta, minden percben;
siratlak holtomiglan,
holtomig ismeretlen.

Ha ez műsor, akkor alatta mehet ez a zene:

<https://www.youtube.com/watch?v=5X938NmgV4w>

Mrs. Anikó Gáal Schott-Az éjszaka, amely megváltoztatta az életemet)

„Alig múltam tizenkét éves, még elég fiatal voltam ahhoz, hogy ugróiskolát játsz hassak, de már elég idős ahhoz, hogy megértsem, mi történik körülöttem.

Az 1956-os forradalom felvillanyozta az egész országot, öreget és fiatalot egyaránt. Azon a napon a budapesti Váci utcai iskolában izgatottan figyeltük, amint egyetemisták tömege az iskola ablakai alatt vonulva követeli, hogy az oroszok hagyják el az országot.

Szolidaritásunkat kimutatván levettük a kötelezően hordott piros úttörő nyakkendőket, kipucoltuk velük cipőinket, majd darabokra szabdaltuk őket. Ez, bár csak egy apró gesztus volt, mégis úgy éreztük, hogy a rendszer szívére mérünk csapást vele, arra a rendszerére, amely oly nyomorúságossá tette életünket.

Ahogy teltek a napok és a hetek, beköszöntött a valóság. Novemberben tanúi voltunk a forradalom bukásának, és az embereken újból eluralkodott a csalódottság. Azoknak, akik részt vettek a felkelésben és decemberig az országban maradtak, nem volt más választásuk, csak a menekülés, kockáztatva a bebörtönzést, vagy még annál is rosszabb sorsot.”

Ha ezek az emberek meghaltak volna ott és akkor, most a hősök tetteiről, az érzésről sem lennének ilyen élményeim. Munkám során igyekeztem sok-sok beszámolót elolvasni. Remélem a munkám mutatja, mennyire magával ragadt ez a feladat.

Tollas Tibor: Túlélők

Az 1956-os forradalom és szabadságharc 30. évfordulójára

Legyen csendes az álmuk,
mert nem haltak hiába.
– Letarolt erő fái –
úgy fekszenek vigyázzba’.

Földtömte szájuk némán
kiált időtlen esküt.
Elvetett mag a rögben
a csontmeztelen testük.

Feldúlt sírjukon mécses,
október tűzvirága,
a holtak jogán kérdez,
választ már mit se várva.

Múltunkat elrabolták,
a sivár jelen hallgat.
Ők élik túl, - a holtak,
A győztes forradalmat.

Felhasznált forrás: http://www.freedomfighter56.com/hu_stories.html

Lőrinczi Enikő 12.C